

העזבי וזהצדק

יו"ל ע"י מוסדות קוסון בארה"ק
בנשיאות אדמו"ר שליט"א
בני ברק - גבעת זאב

מכון בני שלשים

בס"ד • פרשת ואתחנן תשפ"ב

גליון מס' 73 • שנה ב'

דברי תורה מאת כ"ק אדמו"ר שליט"א

הזה זו ירושלים והלבנון זה בית המקדש. במכילתא פרשת עמלק פ"ב והלבנון זה בית המקדש שנא' [זכירה יא א] פתח לבנון דלתיך. ובספרי [דברים פ"ו] ואין לבנון אלא בית המקדש שנא' [ירמיה כב ו] גלעד אתה לי ראש הלבנון ואומר [ישעי' י לד] והלבנון באדיר יפול. ד"א למה קורים אותו לבנון שהוא מלבין עונותיהם של ישראל שנאמר [שם א יח] אם יהיו חטאים כשנים כשלג ילבינו.

הנה מצינו בדברי חז"ל ובגמ' כמה וכמה אסמכתות מפסוקים שונים לשם לבנון שהוא ביהמ"ק, וגם משום שנבנה מארזי הלבנון וצ"ב מהיכא נפקא, ונראה לומר דעיקר הלימוד הוא מהפסוק דכאן ההר הטוב הזה והלבנון, כיון שסמך לבנון להר הטוב שהוא ירושלים, היינו אותו הר שדרשו בספרי שם הכל קראו אותו הר, אברהם קראו הר שנאמר אשר יאמר היום בהר ה' יראה, דוד קראו הר שנאמר מי יעלה בהר ה' ישעיה קראו הר שנאמר והיה באחרית הימים נכון יהיה הר בית ה' גוים קראו אותו הר שנאמר והלכו עמים רבים ואמרו לכו ונעלה אל הר ה', הרי בע"כ הלבנון זה בית המקדש, אעפ"י שעדיין לא נבנה, ולזה נתן טעם למה נקרא שמו לבנון שהוא מלבין וכו', ושאר הפסוקים אינם עיקר הלימוד אלא כל אחד נדרש למקומו וענינו.

אך צ"ב למה הפסיק הכתוב בתיבת 'הזה' בין ירושלים לבית המקדש, הוה ליה למימר את ההר הטוב והלבנון בחדא מחתא, וי"ל שהיו כאן שני עניני ראייה, חדא מה שרצה משה רבינו להשפיע מעינו הטובה על ירושלים כמו"ש עי' בגמ' נדרים [לה]. ובמדרש תנחומא [וזאת הברכה פ"א] בא משה שענינו יפות לברכן הוא יברך את ישראל ועליו אמר שלמה [משלי כב ט] טוב עין הוא יברך אל תהי קורא יבורך אלא יברך, טוב עין זה משה רבינו שענינו יפות לברך את ישראל שברכן ארבע ברכות וכו'. וז"ש ההר הטוב דייקא ע"ש טוב עין, וע"ז אמר דוד המלך ע"ה [תהילים קכח ה] וראה בטוב ירושלם כל ימי חיך. והראייה הב' היתה והלבנון, וכונתו לקיים מצות ראייה במקום המקדש, ושניהם ניתנו

נ"א יום ימי הרחמים והרצון מן ר"ח אלול עד הושענא רבה, ל' דאלול וכ"א דתשרי, אעברה נ"א ואראה.

אעברה נא ואראה וגו'. בבעל הטורים כתב בשם ספרי אעברה נ"א, הירדן נ' אמה לא אעבור אלא אמה אחת. צ"ב אם כן למה החמיר הי"ת עמו כ"כ ומנע ממנו אפילו כדי אמה אחת, וי"ל עפימ"ש בספר **שם משמואל** [תרע"ו] בשם אביו האבני נזר וז"ל, מה שהשיב לי כ"ק אבי אדמו"ר זצללה"ה על שאלתי כד הוינא טליא במה שאנו אומרים במלאכים וכולם מקבלים עליהם עול מלכות שמים זה מזה, איך שייך לומר במלאכים עול הלא הכל הוא אהבה ורצון אצלם כי אין להם חומר ויצה"ר המושך לאחר, והשיב לי כי העול אצלם שלא יסתכלו ולא ילכו לפנים ממחיצתם שזהו להם עול גמור היפוך טבעם שהוא השתוקקות עצומה לגשת לפנים וכו' עיי"ש. וכן י"ל כאן משה רבינו היה בבחינת מלאך לחם לא אכל מים לא שתה וכתב [במדבר כ טז] וישלח מלאך ויוציאנו ממצרים, כמו"ש מהרש"א בח"א סוטה [ג:] בסופו ד"ה וכבר שלחה מלכות] כי כן נעשה משה כולו רוחני שלא ידע היכן גופו כלל כי נפשט החומר ממנו ע"כ, על כן לא ניתן לו רשות לילך לפנים ממחיצתו אפילו אמה אחת.

ההר הטוב הזה והלבנון. פירש"י ההר הטוב הזה זו ירושלים והלבנון זה בית המקדש. במסורה ציין והלבנון, ה' ד' מלאים ודין חסר. ופרטיהם ציין לעיל דברים א' ז'. הטעם שכאן הלבנון חסר י"ל משום דהכא קאי על בית המקדש כמו"ש חז"ל, ועדיין לא נבנה, או י"ל בעבור שחסרנו בניינו בחורבן בעוה"ר.

ההר הטוב הזה והלבנון. פירש"י ההר הטוב

ואתחנן אל ה' בעת ההוא לאמר. מאי בעת ההוא, פירש"י לאחר שכבשתי ארץ סיחון ועוג דימיתי שמא הותר הנדר. יש לפרש ג"כ הנה מלחמת סיחון ועוג היה בחודש אלול ותשרי כדאייתא במדרש, ובימים אלו ניתקן לעשות התרת נדרים בערב ר"ה וליל יום כפור כל נדרי, לפיכך דימה משה שמא הותר הנדר בימים אלו וזהו בעת ההיא.

ואת ירך החזקה. פירש"י זו ימינך שהיא פשוטה לכל באי עולם. הנה מלחמת סיחון ועוג היתה בחדשי אלול ותשרי כדאייתא במדרש [במ"ד פ"ט ב] ויפנו ועלו יש אומרים מלחמת סיחון עשו באלול ועשו את הרגל בתשרי ואחר הרגל מלחמות עוג וכו'. והנה משה רבינו התפלל אחרי הכותו את סיחון ועוג ככתוב, ובימים אלו היד פשוטה לכל באי עולם כמו"ש בספר **בני בנימין** מאמרי חנוכה [ח' ע"ב] בשם הרה"ק רבי דוד מדינוב בשם אביו זקה"ק **מהרצ"א** אשר מראש חודש אלול עד חנוכה מאיר ברקיע כעין תבנית יד הפשוטה לקבל את אותם בעלי תשובה אשר מאיזו סיבה שהיא נדחו מלשוב בעשרת ימי תשובה ומתקבלת תשובתם עד חנוכה ואין היד עוברת עד זאת חנוכה. והוסיף רמז בפסוק [ישעיה כז ט] לכן 'בזאת' יכופר עון יעקב, היינו בזאת חנוכה שאז קוראים בתורה זאת חנוכת המזבח עד אז הוא גמר כפרת עון יעקב ע"כ. ומבואר בסידור האריז"ל בכונות חודש אלול כי כל קו ימין דאימא פשוטה לקבל שבים. ועי' זוה"ק [ח"א כ"ג ע"א] דייתי יד ימינא דאייהי פשוטה לקבל שבים, וזהו שכתב רש"י זהו ימינך שהיא פשוטה לכל באי עולם, שכל זה היה בחדשי אלול תשרי.

אעברה נא ואראה וגו'. פירש"י אין נא אלף לשון בקשה. משה רבינו התפלל בימי אלול ותשרי כמבואר לעיל, יש לומר שעסק בתפלות ובקשות

לו כמו"ש עלה ראש הפסגה וכו' וראה בעיניך.

רק השמר לך ושמר נפשך מאד פן תשכח את הדברים. פירש"י אז כשלא תשכחו אותם וכו' תחשבו חכמים ונבונים ואם תעוותו אותם מתוך שכחה תחשבו שוטים. למה נקרא השוכח ד"ת שוטה, יש להבין בפשיטות עפ"ימ"ש בגמ' [הגיגה ד.] דתניא אי זהו שוטה זה המאבד כל מה שנותנים לו.

אעברה נא ואראה. פשיטא אם יעבור בודאי יראה. י"ל כונתו דהנה ידוע גודל חשיבות הקבורה בארץ ישראל כדאמרו בגמ' [כתובות קיא.] כל הקבור בארץ ישראל כאילו קבור תחת המזבח כתיב הכא מזבח אדמה תעשה לי וכתוב התם וכפר אדמתו עמו, לפיכך ביקש לעבור בחיים חיותו ועיניו רואות ולא רק לזכות לקבורה בארץ ישראל.

ואראה את הארץ הטובה וכו' ההר הטוב הזה והלבנון. פירש"י ההר הטוב זה ירושלים והלבנון זה בית המקדש. הזכיר כאן ג' מקומות ארץ ישראל ירושלים ובית המקדש. למה ביקש לעבור ולראות שלשה מקומות אלו דייקא, י"ל משום שיש בהם סגולת מחילת עונות, ארץ ישראל דאמרו כל המהלך ארבע אמות בארץ ישראל מובטח לו שהוא בן העולם הבא [כתובות קיא.] ויש גורסים שם מכפרים לו על כל עונותיו, כ"כ המגן אברהם בפי' זית רענן על ילקוט"ש [במדבר רמז תשע"ז אות כ"ג]. ירושלים דאיתא במדרש [תנחומא פנחס פ"ג] מעולם לא לן אדם בירושלים ובידו עון כיצד תמיד של שחר מכפר על עונות שנעשו בלילה תמיד של בין הערבים מכפר על עונות שנעשו ביום. והלבנון זה בית המקדש ואמרו במדרש [ויק"ר פ"א ב'] תני רשב"י למה נקרא שמו לבנון שכלבין עונותיהם של ישראל כשלג הה"ד אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו. הרי לן ג' סגולות המכפרות עון לפיכך ביקש משה להכנס אליה ויתכפר לו החטא.

ויאמר ה' אלי רב לך אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה. מאי בדבר הזה הלא רק על דבר אחד התפלל ולא יותר, הנה לעיל עה"כ ואתחנן פירש"י אין חנון אלא לשון מתנת חנם, ד"א זה אחד מעשרה לשונות שנקראת תפלה, והוא בספרי ואלו הם תפלה זעקה שועה וכו' חינון הוא העשירי, במדרש [דבר"פ פ"א י'] איתא שהתפלל משה תקט"ו תפלות כמנין ואתחנן"ן, ולכאורה יש לומר שהתפלל בכל העשרה לשונות הנ"ל ולכן רבו מנין התפלות כל כך, וצ"ב הלא מתחילה לא היה בדעת ה"ת להכניסו למשה לארץ ישראל א"כ למה הניח לו להרבות והפציר בתפלות רבות ולבסוף השיבו ריקם אל תוסף דבר אלי עוד וכו', זה היה ראוי לומר לו מיד בתפלתו הראשונה.

אכן להבין למה נצרכו עשרה לשונות של תפלה, הן הקב"ה שומע תפלות ומאי נפק"מ בכל

הלשונות הללו, יש לבאר דאלו הם סוגי תפלות לפי ערך המבקש והמתבקש, יש שמחלה בזכותו ויש מתפלל בזכות אבותיו, יש מתפלל מפני סבלותיו יש זועק מפני עוניו זה הדחק ויש מעתיר על בנים וכו"ב, ע"כ נתקנה לשון תפלה לכל ענין וענין. כל התפלות הללו זקוקות לשמירה גדולה מפני המחבלים המקטריגים המונעים מן התפלות לעלות אל תחת כסא הכבוד, כי בודקים בחשבוניותיו של המפלל אם זכאי הוא בדין להתקבל תפלתו, אולם תפלה אחת יש שאין עליה שום קטרוג והיא חינון כי בחינון אינו מבקש לא בזכותו ולא בזכות אבותיו וכו"ב אלא כדלים וכרשים דפקנו דלתין ומבקשים מתנת חנם, לזאת לא יכלו המקטריגים למנוע, והנה

לחמשה עשר באב

ואתחנן אל הוי"ה בעת ההוא. הנה אמרו חז"ל [דבר"פ פ"א ט'] דמשה התפלל תקט"ו תפלות כמנין ואתחנן"ן [וכן תפלה, שיר"ה], והובא בספר גרש כרמל דמשה רבינו ע"ה התחיל להתפלל על כניסתו לארץ ישראל בט"ו באב, והוא עפ"י דברי המדרש כשראה משה שכלו מתי מדבר למות אמר שמה נתבטלה הגזירה עמד וביקש רחמים, משום דעד אז היה סבור שמה הוא בכלל הגזירה דמתי מדבר, ואיתא במדרש [פתיחה דאיכה רבה ל"ג] לא היו ימים טובים לישראל כט"ו באב וכו', ומפרש שבו כלו מתי מדבר, לפי שבכל שנה בערב תשעה באב היה משה מוציא כרוז בכל המחנה ואומר צאו לחפור והיו יוצאין וחופרין קברות וישנין בהם, לשחרית היה מוציא כרוז ואומר קומו והפרישו המתים מן החיים והיו עומדין ומוציאין עצמן חמשה עשר אלף בפרוטרוט, ובשנת הארבעים האחרון עשו כן ומצאו עצמן שלמים אמרו דומה שטעינו בחשבון וכן ב' ובי"א ובי"ב ובי"ג ובי"ד כיון דאיתמלא סיהרא אמרו דומה שהקב"ה ביטל אותה גזירה מעלינו וחזרו ועשאוהו יו"ט, וכ"ה בגמ' [תענית ל' וברש"י ע"כ]. נמצא דמשה התפלל ע"ז מיום ט"ו אב, ומט"ו באב עד ז' אדר יום פטירתו יש ששה חדשים וכ"ב יום, ולפי סדר החדשים א' מלא וא' חסר נמצא סך הכל קצ"ט יום, דל כ"ח דשבתות דאין אדם שואל צרכיו [וי"ט חל אז בשבת לפי חשבון ד' אדר היה בשבת] נשארו קע"א יום, ג' תפלות לכל יום עולה תקי"ג וב' תפלות ביום ט"ו אב עצמו ס"ה תקט"ו עכ"ד.

והנה בכל חודש שולט צירוף אחד מ"ב צירופי הוי"ה כידוע [פעי"ה שער ר"ח פ"ג], וצירוף השולט בחודש אב הוא הוי"ה היוצא מר"ת ה'סכת ו'שמע ו'ישראל ה'יום [דברים כז ט], וצירוף שם אהי"ה השולט בחודש זה הוא הוי"ה [משנת חסידים מסכת תמוז אב פ"ב], והנה ידוע דחצי השם הראשון מורה על חצי הראשון של החודש וחצי השני שולט מט"ו בו ואילך. ומבואר בתיקון"ז [י' ע"א] דכשהשם כסדרו הוא משפיע רחמים ולהיפך גורם דינים כידוע [ונתבאר אצלנו באריכות בפרשת בשלח ובמאמר לט"ו בשבט], והנה חצי השני משם הוי"ה השולט בחודש אב הוא י"ה שהוא כסדרו של שם הוי"ה, וכן חציו השני של שם אהי"ה השולט אז הוא אה"ה ג"כ כסדרו משם אהי"ה, ע"כ מיום זה ואילך מתעורר מקור רחמים וחסדים, והוא ענין יו"ט של ט"ו באב.

וז"ש ואתחנן אל ד' בעת ההיא, אתון י"ה א"ה, פי' בעת שהתחיל הארת אתון ההיא, דהיינו מט"ו באב (אף דהכתיב ההוא, בפשט דרשינן לפי המקרא [דקרינן ההיא בחיריק] ועי' בני יששכר מאמרי תמוז אב [אות י"א] מה שביאר בזה עפ"י דברי האריז"ל בטעם קרי וכת"ב). ובספר פנים יפות הביא מדרש שהיה זה בחודש אלול כיון דהיה אחרי מלחמת סיחון שהיה באלול ושם אהי"ה בחודש אלול הוא בצירוף ההיא והיינו דאמר בעת ההיא (אבל במ"ר [ויקרא י"א] איתא דהתפלל ע"ז כל ז' ימי אדר).

כל זמן שמשה רבינו התפלל בט' לשונות הראשונות לא מנע ה' תפלתו כי בלא"ה לא תעלה התפלה, אבל משהגיע לתפלה העשירית חינון מתנת חנם, תפלה זו אינה חוזרת ריקם, ע"כ אמר ה"ת אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה, היינו בתפלה הזו בלשון חינון.

ומזה הטעם נתקן בתפלת אבינו מלכנו בסוף כל הבקשות להוסיף עוד תחינה אבינו מלכנו חננו ועננו כי אין בנו מעשים עשה עמנו צדקה וחסד והושיענו, כלומר אם לא נענה על כל הבקשות בזכות מעשינו עכ"פ נענה בכח מתנת חנם צדקה וחסד.

ויאמר ה' אלי רב לך. פירש"י הרבה מזה שמור לך רב טוב הצפון לך. ופירושו עפ"י דברי האריז"ל כי ארץ ישראל בחינת רחל ואתה בחינת לאה שהיא עליונה מרחל, וזהו שאמר רב טוב 'הצפון' לך, כי לאה בחי' עלמא דאתכסיא כמבואר בזוה"ק פ' ויצא [ח"א קנ"ד ע"ב].

עלה ראש הפסגה ושא עיניך ימא וצפנה ותימנה ומזרחא וראה בעיניך כי לא תעבר את הירדן הזה. צ"ב למה הצריכו לעלות אל ראש הפסגה וכי משם יוכל בדרך הטבע לראות בעיניו את ארץ ישראל ת"ק על ת"ק פרסה הלא אין זה אלא בדרך נס וא"כ יכול הנס לבא גם ממקומו בערבה, וראש הפסגה למה ל'. וי"ל הנה משה רבינו ביקש להכנס לארץ כאיש ישראל ולא כמנהיג ישראל כמבואר במדרשים, ע"כ נצטווה עלה ראש הפסגה כלומר למרומי מדרגתך וכמו"ש האריז"ל דמדרגת משה עליונה בבחינת לאה ואין וארץ ישראל כדאי לו כי היא בבחינת רחל, וז"ש כשתתבונן בדבר לפי ערך מדרגתך הגבוהה ראש הפסגה, אז תראה בעיניך כי לא תעבור וכו' כלומר תווכח אתה בעצמך שאין לך צורך בכניסה לארץ.

ונשב בגיא מול בית פעור. איני יודע מה מלמדנו, וגם אין לו קשר לא לפניו ולא לאחריו, וי"ל ע"ד מוסר שהוא נמשך לדבר הציווי ליהושע בדרך ההנהגה, לאמור שיהיה סבלן ושפל ברך מול בית פעור, היינו גם אם יפערו פיהם כנגדו יהיה כיושב בגיא בשפלות וסבלן כנגד כל אחד ואחד כמו שנהג משה רבינו.

לא תוסיפו על הדבר וכו' עיניכם הרואות את אשר עשה ה' בבעל פעור כי כל האיש אשר הלך אחרי בעל פעור וגו'. צ"ב נראה שהכתוב נותן טעם לאיסור בל תוסיף והוא משום שענינם הרואות וכו' כי כל האיש אשר הלך אחרי בעל פעור וכו', ותמוה מה ענין בעל פעור אצל לא תוסיפו על הדבר. וי"ל הנה שנינו בברייתא [סנהדרין סד.] תנו רבנן מעשה בסבטא בן אלס שהשכיר חמורו לנכרית אחת כיון שהגיעה לפעור אמרה לו המתן עד שאכנס ואצא, לאחר שיצאה אמר לה אף את המתיני עד שאכנס ואצא, אמרה לו ולא יהודי אתה, אמר לה ומאי איכפת לך, נכנס פער בפניו וקינה בחוטמו והיו משרתיו עובדה זרה מקלסין לו ואומרים מעולם לא היה אדם שעבדו לזו בכך. הרי שלפעמים אדם מוסיף על המצות ועושה מעשה קנאות לפי דעתו ולבסוף נמצא שעבד ע"ז כפי שראיתם בבעל פעור באותו שמואל בגמ', על כן לא תוסיפו.

תורתן של אבות

דברי תורה מרבתינו הקדושים זיע"א

ל'יראה א'ותי כ'ל ה'ימים ר"ת אכיל"ה, וכ"ל הימים מורה ע"ז להיות עובד כל הימים ולא חצי הימים. (בני שלשים)

שבת נחמו

נחמו נחמו עמי יאמר אלקיכם וכו' כי לקחה מיד יי' כפלים וכו'. להתבונן ענין הבטחתו לישראל נחמה כפולה, גם בנחמה הזכיר אלקיכם ובעונש אמר לקחה מיד הוי"ה רחמים, וגם כפלים אינו מובן, וכי ס"ד וכו', ודברי המפרשים ידוע, ונ"ל דהנה בעונש בעוה"ר גם מדת הרחמים הסכים למדת הדין, ונקרא על ידי זה עונש כפול, על כן בנחמה ב"ב יהיה בהיפך שגם מדת הדין יסכים למדת הרחמים, לזה נקרא נחמה כפולה, והוא מדה כנגד מדה כי בעת העונש לקחה מיד הוי"ה שגם מדת הרחמים הסכים למדת הדין ולזה נקרא כפלים, על כן בעת הנחמה ינחמו כפלים נחמו נחמו יאמר אלקיכם, שגם מדת הדין יסכים לחסד במהרה בימינו אמן. (בני יששכר)

נחמו נחמו עמי יאמר אלקיכם. הנה יש לשבח גבורותיו של עם בני ישראל הנרדפים זה אלפים שנה בכל מיני השמדות רח"ל, ככתוב בפסוקי איכה גלתה יהודה מעונו ומרוב עבודה וכו', לא די שלקחו כספם והביאום לידי עוני עוד העבירו אותם בעבודה קשה ופרך, כל רודפיה השיגוה בכל מיני רדיפות בעוה"ר היינו ללעג וקלס בגוים וכצאן לטבח בדם ואש ותמרות עשן ובכל זאת שמך לא שכחנו, בני ישראל עומדים איתן באמונתם למרות שרודפים אותם רק בגלל אמונתם עדיין הם עם ד' ולא ימירו אמונתם ח"ו, וכמ"ש **הקדושת לוי** עה"פ (תהלים קט צא) למשפטיך עמדו היום כי הכל עבדיך, פירוש ישראל אינם יראים מלעמוד למשפט בקומה זקופה ובטוחים בנצחונם והטעם 'כי הכל' פי' כל מה שסובלים במשך כל הדורות ורודפים אותם הוא רק בגלל שהם 'עבדיך' ודפח"ח, וז"ש נחמו נחמו עמי פירוש יען כי אחר כל התלאות עדיין אתם עמי ולא שקרתם בבריתי לכן תנוחמו יאמר אלקיכם. (אשיב אברהם)

לי שמרע"ה היה סבור שכבר קיבל שכרו משלם על כל מעשיו הטובים בזה שהנהיג את ישראל ארבעים שנה ונעשה שליח הקב"ה באותות ומופתים מה שלא זכה שום אדם בעולם, וכן הענין בכל הצדיקים שמדמים בעצמם שכבר קבלו שכרם ולא נשאר בידם כלום, ולכן ביקש דוקא בל' תחינה מתנת חנם לכנס לארץ ישראל וכמו שאמרו חז"ל וחנותי את אשר אחון אעפ"י שאינו הגון ואינו כדאי, ובאמת תפלתו עשתה מחצה כמ"ש וראה בעיניך אעברה נא לא הועיל אבל מה שביקש 'ואראה' הועיל. (תפוחי חיים)

בצר לך ומצאוך כל הדברים האלה באחרית הימים. י"ל בצר לך ומצאוך כל הדברים האלה היינו שיבוא עליך צרות רבות רעות וגדולות וגדלה הכאב מאד, זה יהיה לך לסימן ותדע **באחרית הימים** שהם ימים האחרונים של הגלות. ובמהרה בימינו בקרוב יבוא תשועה לבני ישראל. (אור מלא)

השמר לך פן תשכח וגו' יום אשר עמדת וגו' ואשמיעם את דברי אשר ילמדון ליראה אותי כל הימים אשר הם חיים על הארמה. ויש לדקדק מאי כל הימים וכי יעלה על הדעת שיש ימים אשר אינו מחוייב בהם היראה. ואפשר לומר דבסי' רל"א שו"ע או"ח כתב שכל כוונתו יהי' לש"ש כמאמר המלך החכם בכל דרכך דעהו (משלי ג' ו) ובכל מה שיהנה בעוה"ז לא יכווין להנאתו רק לעבודתו ית"ש, ואחכז"ל (אבות ב' י"ב) וכל מעשיך יהיו לש"ש אפילו דברים של רשות כגון האכילה והשת' וכו', והמצויין במדות אלה הוא עובד את בוראו כל ימיו אפילו בשעת שבתו וכו' ואפי' באכילה ושת' עי' בטור סי' הנ"ל בשם רבינו יונה ז"ל, אבל מי שאינו נוהג כן רק שוכח בעת אכילתו ושאר צרכי העוה"ז אינו עובד את בוראו רק חצי ימיו. והנה נט"י שחרית מבואר במג"א בשם הרשב"א ככהן שמקדש ידיו מן הכיור קודם עבודתו (אורח סי' ד' ס"ק א') ולכן הכריע האר"י ז"ל שגם לאכילה יטול ימינו קודם כי גם האכילה היא עבודה לשמו יתברך ואם נחלקו בין גטילה לנטילה מראה שאין האכילה עבודה לשמו יתברך ויכול להנות כרצונו ח"ו והבן, ולזה ילמדון

ואתחנן. להבין לשון ואתחנן דייקא, אל י"י בעת שהוא מאי בעת ההוא דייקא, לאמר מהו הלאמר, כבר דברנו בזה כמה עניינים, והשתא נימא, בע"ת ההו"א, דייקא, כשנתן ארץ סיחון ועוג לראובן וגד וחצי שבט מנשה. וכתב מרן האריז"ל [שער הפסוקים פ' מטות], שהוצרכו השבטים להישאר מחוץ לגבול ארץ ישראל, ראובן על שהיה מחשבת יעקב ברחל, וכן בגד נאמר ותקח את זלפה וכו' ותתן אותה וכו', ולא נמלכה ביעקב, (הגם דקדושת יעקב שגבה למעלה ראש, עכ"ז לפי קדושתו היה כנראה איזה חסרון), ומנשה נולד מאסנת בת דינה שנתעברה משכם, נמצא יוסף כולו קדש, אסנת חציה קדש וכו', ושני בנים נולדו להם, ע"כ חצי השבט נשאר מחוץ לגבול, עיי"ש בדברי קדשו. והנה בעת ההוא, כשראה שאלו השבטים נשארו מחוץ לגבול, על שבתולדותם היה קצת מיחוש, הנה אז בעת ההוא, התחיל משה להתפלל שהוא יבא לארץ דהרי תולדתו הוא בקדושה עצומה, ובייחוס, וילך איש מבית לוי ויקח את בת לוי, הושיבה באפריון ומלאכי השרת היו מרקדין, כנודע מרז"ל, א"כ ראוי הוא מאד שיכנס לארץ.

וז"ש לשון ואתחנן, היינו הזכיר מדת וחננו, שבתורה שבע"פ הוא כנגדו מדת בנין אב, הבן [ע"פ דברי רבינו הרבה פעמים ע"פ זוה"ק פנחס רכ"ח ע"א תלסר מכילין דרחמי דאורייתא דאתמר בהן ב"ג מדות התורה נדרשת עיי"ש, פי' י"ג מדות שהתורה נדרשת בהן מכוונים כנגד י"ג מדות הרחמים לעורר אותם, דהיינו כשאנחנו דורשים מדת ק"ו מעוררים מדת א"ל שכנגדה, ובגזירה שוה מעוררים מדת רחום, ובבנין אב מעוררת מדת וחננו וכו'], וזהו לאמר לדורות, מה מאד מועיל לאדם בנין אב שלו, היינו כשנבנה בקדושה ובטהרה ובייחוס. (ליקוטי מהרצ"א)

ואתחנן. ברש"י פי' בשני אופנים, ובאמת הם אחד כי גם אם הוא אחד מעשרה לשונות צריך טעם למה השתמש דוקא בלשון תחינה ולא בשאר לשונות כגון תפלה וכו'. וי"ל שבחר בל' חנון משום מתנת חנם כמ"ש ברש"י אעפ"י שיש לצדיקים לתלות במעשיהם הטובים אינם מבקשים אלא מתנת חנם, והטעם נראה

לשון תורה

מתוך פפר 'לשון תורה' על כפל לשונות בתורה מאת כ"ק אדמו"ר שליט"א

פנים פנים דבר יי עמכם פֶּהָר מִתּוֹךְ הָאֵשׁ: פסיקתא רבתי [פ"א], לגיבור שהוא מפלפל בזיינו ומראה פנים לכל צד כך פנים בפנים דבר ה' עמכם, א"ר לוי בדמיות הרבה נדמה להם, לזה עומד לזה יושב, לזה בחור לזה זקן, כיצד בשעה שנגלה הקב"ה על ים סוף לעשות מלחמתן של בניו ולהיפרע מן המצריים לא נראה להם אלא כבחור שאין מלחמה נאה לעשות אלא על ידי בחור שנאמר ה' איש מלחמה ה' שמו וכשנגלה הקב"ה על הר סיני ליתן תורה לישראל לא נראה להם אלא כזקן שאין תורה נאה ויציאה אלא מפי זקן. מסכת סופרים [פ"ט], פנים בפנים דבר ה', פנים תרי בפנים תרי הא ארבעה אפיין, פנים של אימה למקרא פנים בינוניות למשנה פנים שוחקות להש"ס פנים מסבירות לאגדה. העמק דבר, משמעו פנים בפנים באותו פנים שאתם תהיו עמו באותו פנים יהיה הוא ית' עמכם.¹

א] יש עוד דרשות הרבה שם על כפל פנים בפנים וכולם בסגנון זה. ב] והאריך שם בהמשך המאמר וזה קיצור דבריו, א' במה שהחל בדרך הלמוד אשר כמו שהאדם מכין עצמו בלימודו כך בא הסייעתא עליו מן השמים. ב' בענין השגחה העליונה שהוא לפי מעשי האדם היינו כמו שתנהגו אתם במעשי תורה ועבודה וגמ"ח כפי תהיה השגחתי בשכר כל פרט באותו אופן. ובריש פ' שלח כתב, דמשמעו דבפנים שהאדם מישראל מתנהג עם עבודתו לפני ה' באותם פנים הקב"ה והשגחתו עליו.

הילוכם בקודש

עובדות והנהגות מרבתינו הקדושים מקאסאן זצוק"ל

סדר השכמת הבוקר [ח"ג]

יב. שיטת רבינו בענין סוף ומן קריאת שמע, הוא לתחילה כדעת הרמב"ם, דהיינו עד סוף שלש שעות זמניות, ומי שמאחר בקיץ בשעות זמניות יזהר על כל פנים לקרות קריאת שמע בשעות שוות, דהיינו בשעה 9 כדעת הרה"ק מקאמאראנא זי"ע (בספרו שולחן השחר ס' נח ס"א).

יג. אחר קריאת שמע חלץ שתי הזוגות תפילין של ראש והניח תפילין אחד גדול של ראש מתפילין ד'שימושא רבא' ואמר אין כאלקינו וכו' אתה הוא אלקינו בשמים ובארץ גבור ונערץ וכו' חי וקים נורא וכו', ברוך הוא אלקינו שבראנו לכבודו וכו', ולמד עוה"פ שיעורין כסדרן בגפ"ת ועוד, ולמד זוה"ק לפי סדר קבוע שהיה לו בכל יום ובסדר זה היה מסיים הזוהר הקדוש בכל שנה ושנה, ולא למדו לפי סדר הפרשיות, ובימי אלול למד התיקונים, ולאחר כל הנ"ל הסייר התפילין, ובשעת כריכתם אמר השש זכירות ואני מאמין.

יד. לא דיבר כלל עד אחר הנחת תפילין וקבלת עול מלכות שמים, גם אחר כך מיעט בדיבור עד אחר הטבילה במקוה שנית לפני תפילת שחרית (כלקמן) והקפיד שלא ילכו ויבואו בחדרו ולא יטרדוהו ודלת חדרו תהיה סגורה.

טו. אחר שחלץ זוגות התפילין הנ"ל שתי קאווע עם חלב חם כשבפיו חתיכת סוכר ולא הכניס הסוכר בתוך הכוס עם המשקה שבו, וגם השאיר מכל חתיכת סוכר מעט אף אם היה צריך כמה חתיכות, וכל זה היה רק לפני התפילה, ושתי כמה כוסות קאווע קודם התפילה.

טז. לפני התפילה לא קיבל פתקאות (קוויטלעך) ולא בירך להבאים אליו רק כשהיה הדבר נחוץ מאוד.

מראש צורים אראנו

תולדות אבותינו ורבותינו הקדושים זע"א

שבא רבינו שמה על ש"ק פרשת לך לך כבר היה מצבו אנוש, סמוך לבואו של רבינו לאכסניא נכנסו אצלו הוריו להזכירו ולבקש עליו רחמים, גם אחיו הצעיר של רבינו הרה"צ ר' יו"ט מנחם מקאלוב זצ"ל שהגיע לעיר לכבודו של רבינו הפליג בשבחו של הבחור באזני רבינו והפציר בו להתפלל לרפואתו, ורבינו כאילו לא נגע הדבר ללבו כלל וכלל, בבוקר שבת קודש הובהל רופא אל מיטת החולה ולאחר בדיקה קצרה קבע שאין בידו לעשות מאומה משום שכבר נראים סימני גסיסה ר"ל, בשמעה דברים נוראים אלו מיהרה אמו של החולה ובאה במרוצה לביהמ"ד שם עמד רבינו בתפילת שחרית לפני התיבה ועובד עבודת הקודש כדרכו בהתלהבות עילאית, היא הגיעה בשעת קריאת שמע וביקשה להכנס פנימה, אך המתפללים מנעו זאת בעדה, המתניה עד שעמדו כולם לשמוע בלחש ואז נגשה ובאה עד לפני ארון הקודש ושם המתניה לרבינו, כאשר פסע רבינו לאחוריו בסוף שמוע התחילה לזעוק זעקה גדולה ומרה אף פתחה את ארון הקודש ונשאה תפילה בלשונה (יידיש) לקרוע גזר דין מיתא המרחף מראשותי בנה מחמדה, אנשי ביהמ"ד העומדים שם בקשו למחות בעדה ולגרשה החוצה לולא האות שניתן מאת רבינו לבל יפריעו בעדה, ולא עוד אלא שרבינו האזין לתפילתה ואף תיקן את תחינתה בכמה מקומות שיצאו התיבות מפיה משובשות, לבסוף רמז לה רבינו שתשוב לביתה ובעזר הי"ת יהיה טוב, האשה עזבה את ביהמ"ד ורבינו פתח בחזרת הש"ץ בנועם שיח שרפי קודש ובלבת אש כדרכו, ומשהגיע בברכה שניה לתיבות מחיה מתים וגו' גברה הלהבה ושאל בקול אדיר וחזק יותר מהרגלו, והנוכחים יודעים ומבינים עד היכן הדברים מגיעין, עם תום התפילה נגשו אל רבינו שליחים לבשרו שמצבו החולה הוטב מעט, מאותה שעה ואילך התאושש הנער מיום ליום ועוד באותו שבוע בימי שהותו של רבינו נערכה שם סעודת הודאה ע"פ מצוותו וכעבור ימים אחדים שב ללמוד בישיבה בקאלוב ותהום כל העיר, ויהי לנו.

מחלק שיריים מהדגים לאחר שהודלקו נרות והועלה אור בביהמ"ד ולא כשם שכאן בקאסאן מחלקים שיריים בחושך תיכף בתחילה בשבת הרבי בשולחן לפני הזמירות, שלום אלי" שמע ושתק, אח"כ שבו לביהמ"ד אל השולחן ובשעת חלוקת הדגים נדחק גם הב' מאיר בין העומדים והושיט ידו אל עבר רבינו, ואולם על אף שהיה גבה קומה ועלה בידו להושיט את ידו אל עבר רבינו, לא קיבל מאומה, ולמרבה הפליאה נתן רבינו שיריים בידי כולם גם לעומדים מסביב להב' מאיר מלפניו ומאחוריו, אך את ידו שלו עקף מכל עבר וכאילו לא הבחין בה. דבר חידוש היה אצל רבינו בסעודה שלישית על אף שבביהמ"ד היתה עלטה אבל כשהושיטו החסידים ידיהם לקבלת שיריים מן הדגים נראה בעליל כי הנו יודע מי ומי העומדים עליו ולפעמים גם הזכיר את שם המקבל ולא זו בלבד אלא שאם אירע שהושיט א' יד שמאל העיר נו, די רעכטע האנד, שסיים רבינו לחלק לכל נהג לשאול אם כולם קבלו ואז הרחיק את הצלחת ממנו והעומדים בסמוך חטפו מהנותר, בפעם הזאת הניח רבינו את שתי ידיו על הצלחת ומנע זאת מהם, מאיר היה נבוך, אף כל הקהל לא הבין פשר דבר, רבינו המשיך באמירת הזמירות כדרכו עד גמירא, והנה לבסוף כשהביאו נרות והעלו אור בביהמ"ד, קרא רבינו למאיר, נתן בידו דגים ואמר, אמת הדבר כי בבעלזא מחלקים לעכטיגע פיש, הא לך לעכטיגע פיש, הב' התרגש מאד מדברי רבינו והיה לחסיד נלהב.

פעם הופיע רבינו האור מלא לשבות בישוב עטשעד עפ"י הזמנת אנשי הקהילה, ושם דר איש א' הרה"ח ר' יעקב מאיר וויטמאן ולו בן עלם חמודות מצויין בתורה ובמדות שהיה באותו זמן תלמיד בישיבתו של הגה"צ ר' מנחם בראדי זצ"ל מקאלוב בהעמ"ס ספר באר מנחם (גיסו של רבינו הבני שלשים), הבחור בא לחגוג את חג הסוכות בבית הוריו ושם נתקף במחלת הטיפוס, מצבו הלך והחמיר מיום ליום ובעת

סיפר ר' חיים ויינבערגער מנאמעני ששמע מר' יודל מנחם פעלבערבוים שנכח אף הוא באותו מעמד: פעם בליל ש"ק אחר גמר השולחן ושולחן הפירות (צוויטער טיש) שעה שהצבור והבחורים כבר הלכו לביתם ולא נותר איש בביהמ"ד, התעכבו כמה בחורים ברחוב בסמוך לביתו של רבינו האור מלא והשקיפו אל עבר חלון חדרו שהיה פתוח, באותה שעה נכנס רבינו לחדר נגש אל החלון והביט החוצה בהצצה חטופה פתאום נצטעק בהתלהבות וקרא, שבת! וכהרף עין נותר ממקומו ודילג בקפיצה אחת מבעד לחלון החוצה אל המקום שעמדו שם, משהבחין בעומדים פנה אל א' מהם (הב' מאיר נפתלי דייטש) ואמר בחיוך, האמן לי כי לו ראיתך אני עושה מעשים כאלו, אמרתי שמשוגע הנך, נודע דרכו של מרן לשים עצמו ללעג בעיני חסידיו ולהסתיר דרכו.

סיפר מוה"ר שלום אלי" פעלבערבוים: פעם נקלע לקאסאן בחור א' ושמו מאיר גפן הי"ד, הוא הסתתר שם יחד עם בחורים אחרים ביניהם גם מתלמידי רבינו האור מלא שהסתתרו מעיניה של הבולשת ואנשי הצבא שחפשו אחריהם בהיותם חייבי גיוס ולא התייצבו במועד שניתן להם כינוי 'טמיר ונעלם'. רבינו היה נוטל בחורים אלו תחת חסותו בקירבה יתירה ודואג לכל מחסורם כאב רחמן ורועה נאמן, הב' מאיר הנ"ל לא נמנה על חסידי קאסאן וישב שם רק מפחד המשטרה, לבו לא היה לרבינו וגם הליכות קודשו היו זרות בעיניו כי לא הורגל בכאלה, אבל מופלג בתורה היה הבחור וירא שמים, וברבות הימים נעשה מקורב בבית השו"ב דקאסאן מוה"ר אברהם מרדכי פעלבערבוים והיה יוצא ונכנס אצלו. פעם אחת בש"ק אחר מנחה הצטרף הבחור מאיר אל חברו שלום אלי" בעת שהלך כהרגלו לבית זקנו ר' אברהם מרדכי על מנת לבצוע לסעודה שלישית בטרם ישוב לביהמ"ד אל שולחן רבינו, בדרכם סיפר הב' מאיר לשלום אלי" כי בבעלזא נהוג לחלק בסעודה שלישית 'לעכטיגע פיש' כלומר הרבי

בינה לעיתים

חמשה עשר באב

[מספר בני יששכר מאמרי תמוז אב מאמר ד אות ב]

וכדוגמא הלזו ארבעים יום קודם כ"ה אלול הוא זמן שלפנינו ט"ו באב ישראל עלו במחשבה להתחתן במלך הכבוד, על כן יום שהותרו שבטים להתחתן זה בזה וגם יום שהותר שבט בנימין להתחתן היה דוקא ביום הזה (כי הזמן גורם מבראשית, הבן), וכמו כן תקנו בכל שנה בנות ישראל יוצאות במחול משחקים ומי שאין לו אשה יפנה לשם ונתהווה החיתון לעורר היחוד הקדוש אשר ישראל עלו במחשבה, ועל ידי עליית מחשבתם כביכול נתהווה בריאת עולם, ויהי רצון שלא יאמר פינו דבר שלא כרצונו.

ביום הזה אירעו המעשים הללו שהותרו השבטים והותר בנימין להתחתן, ובדואי לא במקרה נפל הדבר הזה דוקא ביום הזה ט"ו באב. ואומר לך את הנלענ"ד, דהנה בכ"ה באלול התחלת בריאת העולם, והתחלת בריאת העולם היה בבחינת תואר מלכות בכדי להקרא מלך כי אין מלך בלא עם, והנה מלכות סוף מעשה במחשבה תחלה, וישראל עלו במחשבה תחלה, (בראשית בשביל ישראל שנקרא ראשית [רש"י בראשית א' א'] אשר המה ימליכוהו והמה יתחננו ויתחברו למלך הכבוד ע"י התורה שנקראת ראשית), והנה אמרו רז"ל ארבעים יום קודם יצירת הוולד מכריזין ברקיע בת פלוני לפלוני (סוטה ב.)

ענין היום טוב ההוא, הנה לכל הטעמים שנאמרו בגמרא [תענית ל ע"ב] יקשה לנו למה דייקא אז יוצאות בנות ישראל לחול בכרמים ואומרות בחור שא נא עיניך וכו', תנא מי שאין לו אשה נפנה לשם, ויקשה לנו למה תקנו ביום הלזה להתעסק ולהשתדל בחיתונים ולא במועדים ורגלים המבוארים בתורה לשמחה. והנה לפי הטעמים שהוזכרו בגמרא יום שהותרו השבטים לבוא זה בזה, ויום שהותר שבט בנימין, הנה יש לומר דלבעבור זה מהיום ההוא הוקבע לדורות להתעסק בחיתונים ביום הזה, אבל גם על זה מהראוי לתת לב למה דוקא